

sent (DAG, AlCM) sembla incorrecta, essent deguda a una contaminació de *somris* amb *somrient*, i essent usada només per alguns valencians, tot i el respecte que inspira trobar-la en la ploma d'un venerable mestre: «encantada donzella, que en fort castell s'amaga, / la *somrisent* sirena, la hechisadora maga» (Llorente, *J Flo del RatP*, 1879, v. 54).

Somris [Muntaner, fets de 1285], fugint de l'hora venjadora de Panissars, diu el cardenal felló a l'altre felló: «—Ah, senyor rei de Mallorca! Què serà de nós: morrem adés?—. El Sr. rei de Mallorca dix, com lo veé estar axí tan mudat que parec que fos mort, e no poc estar que no faés un *somris* --- —Cardenal, no us dubtets ---, que anc de sa vida no hac tan gran paor» (Casac. iv, 63.20, § 139); «Parvos --- 15 que aquests aitals oficials deguessen ésser appellats de propri nom aranyes o aranyons, pus fan lur offici? —En bona fe —respongueren ells en *somris*—, hoc!», Eiximenis (*Do Comp*, NCL, 83). «Se +mitx-girà, escursant el pas, y ab un *somris* indefinible, respon- 20 gué ---», MrnVayreda (*Puny*, iv, 96 (79)).

«El sátir --- agarrotà --- el cos esprimatxat de la M, que amb un cop --- del genoll, amb tal encert va escometre Silèn per on --- que els braços se li obriren en sobtat desmai --- de dolor, al punt que en els llavis 25 de la noia sanglaçava el *somris* la munió de sensacions --- que soslleua --- el contacte impúdic»; «L'aigua morta de l'Albufera / estén vora l'Horta riallera / el seu llençol enyoradís; / prò més enllà, tempestejada, / rutlla del mar l'aigua salada / i trenca l'ona 30 el blanc *somris*» 1937, Coromines (*Silèn* xx; *Elegia de València*, 19f; O. C., 104a6f, 1398). *Somriu Somrialla*

La variant *somriure* ha triomfat sense rivals en la llengua moderna: «Al centre de la roda harmoniosa, / de les nines *somriu* la més formosa, / coronat de violes de bosc, son front serè: / Gentil prou la coneix, puix se *somriuen*, / com dues flors que al mateix arbre viuen / de la mateixa saba d'amor que les sosté»; «Cridant a vells i joves, peons y cavallers, / per sortir 40 el flent en so de guerra, / a l'hora en què *somriu* l'alba a la terra, / a l'hora en què a fer llenya se'n van los llenyaters», *Canigó* I, vv. 116, 118, 271. «Entre reixes aprenem nova manera de viure / de què els nostres enemics no ens poden privar a deslliure; / encara 45 no he desaprès el goig d'alènar i *somriure*, / ni el deler del que he de fer l'hora que torni a ser lliure. / Déu meu! deu-me uns quants anys més, que vull acabar d'escriure, *Αἰδημονες Μοῦσαι*».

VA MORIR TAN BELLA...

Ara us preguem per Catalunya, oh Déu! --- ella ens entra en la carn com un foc greu, idèntica a l'amor, arc d'aire viu: Feu-nos-en privilegi durador! --- Perquè puguem *somriure* en el combat, obriu son temps, el temps que ha merescut, Deu-li la vostra mà, i la llibertat!

JOAN FUSTER, 1950

¹ *AlCM* cita això incorrectament posant-hi *ruen*, anacrònica formà de 6.ª persona enterament estranya al català medieval, *LleuresC*, 318, § 44 —

² El **risacula* que suposa *AlCM* és una formació bàrbara, mconcebible en morfologia llatina, i discordant amb el significat, puix que *-ACULUM* té sentit instrumental, no abstracte. — ³ En el Lab. 1840 per err. tip. això va aparèixer (amb igual definició adj. que en el Bely. i *DT0*) com *riolar*; d'aquí ha nascut el mot fantasma **riolar* que el Salvat i *AlCM* registren com a verb traduint «somriure». — ⁴ Afegim-hi: *Enriolar* a l'*Auca de la Pepa* de Pons i Mass. 295 8f.; «ara sentia la fruició del perill, i un alegre verí li *enriolava* la sang de les venes», «a la primera passada, una alenada de brises i d'aromes del Montnegre ja havia *enriolat* la plaça», «la seva ànima era abundosa en tot, arbre d'espessa forra, *enriolat* d'ocells», «un ésser actiu, triomfador, *enriolat* d'optimistes gallejants, apte per redreçar-se jovialment contra les forces adormidores de la natura», Coromines (*Silèn*, viii, 111; ix, 125; *Pigmalió*, ii, 49; *L'Avi dels Mussols*, vii, p. 166); «Santa Reparada —li vaig preguntar— fou una santa ---? — El vicari em mirà, com sempre, *enriolat*, i em digué que no en sabia res», Josep Pla (*O C xxxv*, 1976, 494). — ⁵ Se'n van ocupar també P. Barbier, *RLR* lxxv i ss.; i Sainéan, *Sources Indt* 1, 152, que es basa només en un cas de *riotte* en G. Bouchet amb el sentit 'branca tallada', per suposar que tot vingui de *RE-TORTA*, ço que es pot rebutjar sense més examen, no havent-hi sinó una dada única a favor d'una base en *-RTA*, i com sigui que la *-T* entre vocals no s'hauria pogut perdre en oc., it. ni cat.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *riure's*, *riure* 'somriure', *riure* subst., *ris* m, *rialla*, *a rialla batent*, *a rialla desfeta*, *riallada*, *riallar*, *riallejar*, *riallós*, *rigallós*, *rigalla*, *riassós*, *riassada*, *rialler*, *rialla*, *rialleta*, *riallassa*, *riallor*, *enriallar*, *enriallar-se*, *rioler*, *riolec*, *riolera*, *enriolar-se*, *enriolat*, *arriollar-se*, *riola*, *riolare*, *rioloner*, *riolejar*, *riaxer*, *riasser*, *reidor*, *rient*, *rienta*, *reguidor*, *rigadís*, *rigadissa*, *rigadisses*, *riota*, *riotar*, *arriot*, *jer ribota*, *riotejar*, *ridícul*, *ridículesa*, *ridículitzar*, *ridículitzable*, *ridículització*, *ridículitzador*, *ridículós*, *risible*, *risibulatat*, *urrisió*, *urrisori*, *urrisoretat*, *urrisible*, *derisó*, *derisori*, *enriure's* de, **mig-riure*, *somriure* v., *sotsriure*, *somrient*, *somrisent*, *somris*, *somriu*, *somrialla*, *somriure* m., *enriolar* [n. 4], *enriolat* [n. 4].

⁵⁰

Rival, *rivalitat*, *rivalitzar*, V. *riu* *Ribera*, V. *ribera* *Rivet*, *riuetar*, *riuetejar*, *riuetera*, V. *ribet* *Riviana*, V. *erviana* *Rivolto*, V. *revolto* (VOLTA) *Rivularidies*, V. *riu* *Rixa* i *rixós*, llatinismes antiquats, dels

⁵¹ ll. *rixa* 'baralla', *rixosus* 'batussaire' *Rixard*, V. *ricar(d)* *Rizo*, V. *rixa* (*rinxol*); a tort barreja *AlCM* amb aquesta grafia del mot *risso*, fent-ne un article **rizó* mot inexistent, la frase «una sort d'erizons de fust» (mal tallat com *de rizons*) d'un doc. de 1465,

⁶⁰ que deu ser mala grafia d'ERIQÓ, en un sentit tècnic